

Viedās administrācijas un
reģionālās attīstības
ministrija

Sabiedrības iesaiste pašvaldības darbā. Jēdzieni un tiesiskais ietvars

Latvijas Pašvaldību izpilddirektoru asociācijas paplašinātā valdes sēde
Sventē, 2025. gada 3. aprīlī

Viedās administrācijas un
reģionālās attīstības
ministrija

Saturs

- I. Birokrātija un sabiedrības iesaiste
- II. Sabiedrības iesaistes rīki

Viedās administrācijas un
reģionālās attīstības
ministrija

I. Birokrātija un sabiedrības iesaiste

Kas ir birokrātija

«Birokrātija»

- Franču val. **bureau** — *biro, kanceleja*, rakstāmgalds + grieķu val. **κράτος** — *kratos, vara*
- «**Organizācija**, kuru raksturo **hierarhija, noteikumi**, bezpersoniskas attiecības, stingra objektīvu **procedūru ievērošana** un **funkcijās balstīta specializācija**»
([Nacionālā enciklopēdija](#))
- «Pedantiski **formāla attieksme** pret veicamajiem pienākumiem»
([Tēzauris](#))
- «System of organization where **laws** or regulatory authority **are implemented by civil servants, non-elected officials**»
([Wikipedia](#))

Franču ekonomists Vensāns de Gurnejs (*Vincent de Gournay*) 18. gs. ieviesa jēdzienu “birokrātija”, lai papildinātu klasisko valdības sistēmu tipoloģiju.

Viedās administrācijas un
reģionālās attīstības
ministrija

I. Birokrātija un sabiedrības iesaiste

Administratīvais slogs

Administratīvais slogs = tiesību aktos noteikto **prasību izpildei** nepieciešamie **resursi**

Tiesību aktos noteikto prasību izpilde rada **izdevumus**, kurus nosacīti var iedalīt 4 grupās:

- ✓ **tiešās finansiālās izmaksas** – noteiktu naudas summu pārskaitīšana pārvaldei (nodokļi, nodevas u.c.)
- ✓ **strukturālās izmaksas** – veidojas konkrētam uzņēmējdarbības veidam, ja tas valsts vai ES politikas dēļ kļūst mazāk pievilcīgs
- ✓ **izmaksas atbilstības prasību izpildei** – izdevumi, kas personām rodas, ievērojot tiesību aktos noteiktās prasības
- ✓ **administratīvās izmaksas** – veidojas, pildot tiesību aktos noteiktās obligātās prasības sniegt informāciju pārvaldei (par veicamajām darbībām, ražotiem produktiem vai notikumiem)

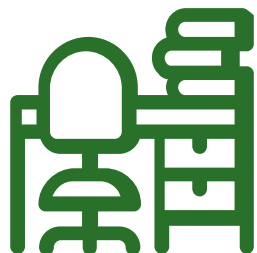
([Valsts kanceleja](#))

Administratīvais slogs **rodas, nodrošinot tiesiskā regulējuma prasību izpildi**, kas saistītas ar informācijas pieņemšanas, apstrādes vai uzglabāšanas pienākumiem, kā arī ieguldījumiem atbilstības nodrošināšanai, un ir **izsakāms** tiešajās ikgadējās **izmaksās**.

([LV portāls](#))

Viedās administrācijas un
reģionālās attīstības
ministrija

I. Birokrātija un sabiedrības iesaiste

Administratīvās procedūras

Administratīvās procedūras = **darbības**, ko veic **privātpersonas un pārvalde**, lai nodrošinātu normatīvajos aktos noteiktās kārtības ievērošanu, pienākumu izpildi, tiesību realizāciju, lēmumu pieņemšanu utt.

Administratīvajām procedūrām būtu jābūt maksimāli **efektīvām un ērtām** gan privātpersonām, gan pašai pārvaldei.

Tiesību normu **saprātīgas** piemērošanas princips

Iestāde un tiesa, piemērojot tiesību normas, izmanto tiesību normu interpretācijas pamatmetodes (gramatisko, sistēmisko, vēsturisko un teleoloģisko metodi), lai sasniegtu **taisnīgāko un lietderīgāko rezultātu**
([*Administratīvā procesa likums*](#))

Viedās administrācijas un
reģionālās attīstības
ministrija

I. Birokrātija un sabiedrības iesaiste

Sabiedrības iesaiste

Sabiedrības līdzdalība ir sabiedrības **iesaiste regulējuma** un valsts un nozaru **politiku veidošanas procesā** un citu sabiedrības interesēm **nozīmīgu jautājumu risināšanā** valsts pārvaldē.

Sabiedrības līdzdalība **veicina sabiedrības interesēm atbilstošu** un pierādījumos balstītu **lēmumu izstrādi**, demokrātijas kvalitāti un **sabiedrības uzticēšanos**, kā arī **atvērtu un iekļaujošu pārvaldību**.

(Valsts kanceleja)

! Aicinām iepazīties ar Valsts kancelejas izstrādātajām [Vadlīnijām sabiedrības līdzdalības nodrošināšanai valsts pārvaldē](#)! (2022)

Viedās administrācijas un
reģionālās attīstības
ministrija

I. Birokrātija un sabiedrības iesaiste

Sabiedrības iesaistes mērķi

Pašvaldību likums -

sekmēt **efektīvu**, **atklātu** un **atbildīgu** pašvaldības darbu un šā darba atbilstību administratīvās teritorijas **iedzīvotāju interesēm**.

Sabiedrības līdzdalības mērķi:

- ✓ **uzklaust** sabiedrību un **iesaistīt** to būtisku jautājumu izskatīšanā
- ✓ veicināt iedzīvotāju **izpratni** par pārvaldes procesiem un darbību
- ✓ vairot valsts un pašvaldību institūciju **atvērtību un pieejamību** sabiedrībai
- ✓ vairot **uzticēšanos** valsts pārvaldībai
- ✓ iedzīvināt demokrātiskās **vērtības** un labas pārvaldības principu
- ✓ uzlabot sabiedrībai nozīmīgu lēmumu un pārvaldes rīcības atbilstību **sabiedrības interesēm**
- ✓ rast **kompromisus** starp dažādām sabiedrības grupu interesēm
(Valsts kanceleja)

Viedās administrācijas un
reģionālās attīstības
ministrija

I. Birokrātija un sabiedrības iesaiste

Sabiedrības iesaistes pakāpes

Sabiedrības informēšana

Sabiedrības uzklausišana

Sabiedrības līdzdalība

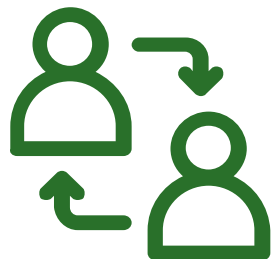

Viedās administrācijas un
reģionālās attīstības
ministrija

I. Birokrātija un sabiedrības iesaiste

Birokrātija un sabiedrības iesaiste

Sabiedrības iesaiste

≠

administratīvās procedūras

≠

administratīvais slogs

≠

birokrātija

Viedās administrācijas un
reģionālās attīstības
ministrija

II. Sabiedrības iesaistes rīki Pašvaldību likumā nosauktās formas

- **Informatīvais izdevums** (52. pants)
- **Komisijas un konsultatīvās padomes** (53. pants)
- **Publiskā apspriešana** (54., 55. pants)
- **Kolektīvais iesniegums** (56., 57. pants)
- **Iedzīvotāju padome** (58. pants)
- **Līdzdalības budžets** (59.-62. pants) – no 01.01.2025.
- **Pašvaldības referendums** (63. pants) – no 01.09.2024.,
Vietējo pašvaldību referendumu likums

Viedās administrācijas un
reģionālās attīstības
ministrija

II. Sabiedrības iesaistes rīki

Kolektīvais iesniegums

Iesnieguma saturs:

- ✓ **prasījums pašvaldībai** par tās **kompetences** jautājumiem, ietverot pamatojumu
- ✓ **kontaktpersona** – fiziskā persona, kas pilnvarota pārstāvēt kolektīvā iesnieguma iesniedzējus, tās adresi un kontaktinformāciju
- ✓ **katra** iesniedzēja – parakstītāja **vārds**, **uzvārds** un **personas kods**
- ✗ nepieņemams demokrātiskā sabiedrībā vai klaji aizskarošs
- ✗ pārkāpj vērtības, kas respektē cilvēka cieņu, brīvību, demokrātiju, vienlīdzību, tiesiskumu un cilvēktiesības, tostarp minoritāšu tiesības

Iesniedzēju **skaits** atkarībā no pašvaldības un iedzīvotāju skaita:

- ✓ < 15 000 iedzīvotāju – **100**
- ✓ 15 000 - 30 000 iedzīvotāju – **200**
- ✓ > 30 000 iedzīvotāju un valstspilsētas pašvaldībā – **300**
- ✓ Rīgas valstspilsētas pašvaldībā – **2 000**

! Informācija iedzīvotājiem par **kolektīvā iesnieguma iesniegšanu** pieejama arī [**VARAM**](#) [**tīmekļvietnē**](#).

Viedās administrācijas un
reģionālās attīstības
ministrija

II. Sabiedrības iesaistes rīki

Kolektīvais iesniegums

Iesnieguma iesniedzējs:

- ✓ ≥ 16 gadu
- ✓ Latvijas Republikas pilsonis
- ✓ dzīvesvieta deklarēta vai pieder nekustamais īpašums pašvaldības administratīvajā teritorijā

Parakstus var vākt **elektroniski** → nodrošina parakstītāju identifikāciju un FPD aizsardzību
→ **iesniedz tehnisko informāciju** – apstiprina parakstīšanu, parakstītāju **skaitu**, katra parakstītāja **vārdu, uzvārdu, personas kodu**

Pārbaudīt un saskaitīt parakstus ir pašvaldības pienākums!

Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde

- **elektroniski pārbauda** kolektīvā iesnieguma **parakstītāju atbilstību** noteiktajām prasībām pēc pašvaldības pieprasījuma – tikai FPR **deklarēto dzīvesvietu**

Viedās administrācijas un
reģionālās attīstības
ministrija

II. Sabiedrības iesaistes rīki

Kolektīvais iesniegums

Pašvaldība **7 darbdienu** laikā **izvērtē** iesnieguma atbilstību likumam →

→ ja atbilst, izskata **nākamajā domes** kārtējā **sēdē** + **uzaicina iesniedzējus** → paziņo **savlaicīgi** (līdz ar sēdes sasaukšanu)

→ lemj par iesnieguma **turpmāko virzību** → iesnieguma virzība var netikt turpināta, ja tajā ietvertais jautājums jau ir atrisināts vai tiek risināts cita procesa ietvaros → jānodrošina informācijas pieejamība

→ nosaka **atbildīgo** pašvaldības **institūciju**

Atbildīgā institūcija:

- **pēc 3 mēnešiem** domes **sēdē sniedz pārskatu** par iesnieguma virzību
- **ik pēc 3 mēnešiem** publicē **atskaiti** par virzību **tīmekļvietnē** un informē **iesniedzējus**

Ja dokuments **neatbilst** kolektīvā iesnieguma prasībām, pašvaldība **atbild iesniegumu likumā** noteiktajā kārtībā.

! Shematisks informatīvais materiāls par **kolektīvā iesnieguma** izskatīšanu pieejams [VARAM tīmekļvietnē](#).

Viedās administrācijas un
reģionālās attīstības
ministrija

II. Sabiedrības iesaistes rīki Iedzīvotāju padome

Konsultatīva institūcija, ko pašvaldība **var izveidot** vietējo kopienu iedzīvotāju interešu **pārstāvībai** un pašvaldības **teritorijas attīstībai**.

iedzīvotāju **padomes nolikums** = saistošie noteikumi = **priekšnoteikums**
padomes izveidei

iedzīvotāju padomes **nolikumus** ir izdevušas **20 pašvaldības**.

Domnīcas «Providus» sagatavotās [Vadlīnijas iedzīvotāju padomju veidošanai pašvaldībās](#).

Viedās administrācijas un
reģionālās attīstības
ministrija

II. Sabiedrības iesaistes rīki Iedzīvotāju padome

Padomes **loceklis**:

- ✓ ≥ 16 gadu
 - ✓ Latvijas vai tāds ES dalībvalsts **pilsonis**, kas pastāvīgi uzturas Latvijā
 - ✓ **nav** domes deputāts, pašvaldības izpilddirektors vai viņa vietnieks
-
- ✗ Nevar paredzēt **papildu kritērijus** – deklarētā dzīvesvieta, pieder nekustamais īpašums ..
 - ✗ Nevar noteikt papildu **personas, kuras nav tiesīgas būt** par padomes locekli

Viedās administrācijas un
reģionālās attīstības
ministrija

II. Sabiedrības iesaistes rīki Iedzīvotāju padome

Padomes **vēlētājs**:

- ✓ ≥ 16 gadu
- ✓ Latvijas vai tāds ES dalībvalsts **pilsonis**, kas pastāvīgi uzturas Latvijā

- ☒ Var paredzēt **papildu kritērijus** attiecībā uz **dzīvesvietu** vai **īpašuma piederību**
- ☐ Nevar paredzēt **citus papildu kritērijus** – darba vieta ..

Viedās administrācijas un
reģionālās attīstības
ministrija

II. Sabiedrības iesaistes rīki Iedzīvotāju padome

Iedzīvotāju padomes **kompetencē** ir jautājumi, tai skaitā iespēja iesniegt domes lēmuma projektu, kas skar attiecīgās teritorijas iedzīvotāju intereses un izriet vismaz no šīm **pašvaldības funkcijām**:

- ✓ teritorijas labiekārtošana un sanitārā tīrība
- ✓ kultūras piedāvājums un atbalsts kultūras norisēm
- ✓ sekmēt un atbalstīt saimniecisko darbību.

Domei ir pienākums noskaidrot padomes viedokli, **pirms pieņemt lēmumu** par izmaiņām minēto pašvaldības funkciju izpildes kārtībā, ja tās var skart padomes darbības teritorijas iedzīvotāju intereses.

Viedās administrācijas un
reģionālās attīstības
ministrija

II. Sabiedrības iesaistes rīki Iedzīvotāju padome

Iedzīvotāju **padomes nolikumā** nosaka:

- ✓ padomes **papildu kompetenci**
 - ☑ Noteikta 16 pašvaldībās
- ✓ padomes darbības **teritoriju**
 - ☑ 16 pašvaldībās – katrā teritoriālā iedalījuma vienībā; 1 pašvaldībā - viena
- ✓ padomes **locekļu skaitu, izvirzīšanas kārtību** no katras teritorijas → **iedzīvotāji**
 - ☑ Pārsvarā 5, 7, 9 locekļi (min 3, max 16)
 - ☑ 15 pašvaldībās kandidāti var pieteikties paši
- ✓ **ievēlēšanas kārtību** → **iedzīvotāji**
 - ☒ Padomes vēlēšanu rezultātus vai sastāva maiņu neapstiprina ar domes lēmumu!
 - ..

Viedās administrācijas un
reģionālās attīstības
ministrija

II. Sabiedrības iesaistes rīki Iedzīvotāju padome

Iedzīvotāju **padomes nolikumā** nosaka:

..

✓ **padomes darbības termiņu**

☑ 2 gadi – 2 pašvaldībām, 3 gadi – 3, 4 gadi – 11, 5 gadi - 2

☒ Nav jāsaista ar domes pilnvaru termiņu!

✓ **padomes darba organizāciju**

✓ **kārtību, kādā pašvaldības institūcijas izskata padomes iesniegumus**

☒ Neattiecas uz padomes sagatavotiem domes lēmumu projektiem!

☒ Neizskata kā privātpersonu iesniegumus!

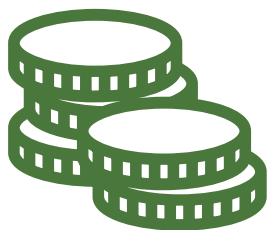

Viedās administrācijas un
reģionālās attīstības
ministrija

II. Sabiedrības iesaistes rīki Līdzdalības budžets

Pašvaldības gadskārtējā **budžetā paredz finansējumu līdzdalības budžetam, sākot ar 2025. gadu.**

Likuma «Par valsts budžetu 2025. gadam un budžeta ietvaru 2025., 2026. un 2027. gadam» 19. pants paredz **pārejas kārtību, līdz tiek sasniegts** Pašvaldību likumā noteiktais līdzdalības budžeta apmērs – **vismaz 0,5%** no pašvaldības vidējiem viena gada IIN un NĪN faktiskajiem ieņēmumiem, kas tiek aprēķināti par pēdējiem 3 gadiem:

- **2025. gadā – ne mazāk kā 0,1%**
- 2026. gadā – ne mazāk kā 0,2%
- 2027. gadā – ne mazāk kā 0,3%
- 2028. gadā – ne mazāk kā 0,4%

Viedās administrācijas un
reģionālās attīstības
ministrija

II. Sabiedrības iesaistes rīki Līdzdalības budžets

Izlieto **sabiedrības ierosinātiem teritorijas attīstības projektiem**, kas paredz:

- ieguldījumu pašvaldībai piederošā īpašumā
- ieguldījumu citai personai piederošā īpašumā, lai īstenotu pašvaldības autonomās funkcijas vai brīvprātīgās iniciatīvas
- citu pašvaldības rīcību, kuras rezultātā tiek uzlabota pašvaldības autonomo funkciju vai brīvprātīgo iniciatīvu īstenošana

Līdzdalības budžetu **iedala** līdzdalības budžeta **plānošanas vienībās**

- nosaka attīstības programmā (t.sk. investīciju plānā)
- organizē projektu iesniegšanu un atlasi

Viedās administrācijas un
reģionālās attīstības
ministrija

II. Sabiedrības iesaistes rīki Līdzdalības budžets

Līdzdalības budžeta nolikums = **saistošie noteikumi**, kuros nosaka līdzdalības budžeta izlietošanas kārtību, tostarp:

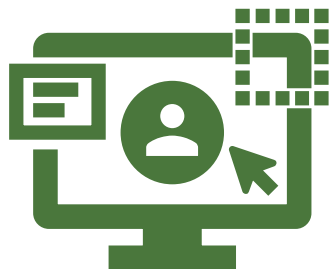

- pašvaldības **institūciju**, kas nodrošina projektu atlasī un uzrauga līdzdalības budžeta izlietošanu
- projekta **pieteikuma paraugu**
- projektu iesniegšanas **termiņu**, kas nav īsāks par 30 dienām
- projektu **atlases** kritērijus
- **balsošanas veidu** (klātienē, elektroniski) un kārtību
- balsošanas **termiņu**, kas nav īsāks par 14 dienām
- **balsu skaitīšanu** un īstenojamo projektu noteikšanu

Līdzdalības budžeta **nolikumus** ir izdevušas **34 pašvaldības**.

Viedās administrācijas un
reģionālās attīstības
ministrija

II. Sabiedrības iesaistes rīki Līdzdalības budžets

Projekta iesniedzējs:

- ✓ fiziska persona ≥ 16 gadu
- ✓ biedrība vai nodibinājums, kurā nav pašvaldības dalības
- ☐ Nevar paredzēt **papildu kritērijus** – deklarētā dzīvesvieta, reģistrētā adrese ..
- ☐ Nevar ierobežot **projektu skaitu** vienam iesniedzējam
- ☒ LBIS uzrādīs **automātiski**, kurš ir **pašvaldībai piederošs īpašums** un kurš – **citai personai piederošs īpašums**

Balsotājs:

- ✓ ≥ 16 gadu
- ✓ dzīvesvieta **deklarēta** pašvaldības administratīvajā teritorijā
- ☒ LBIS **personas vecumu** un **deklarēto dzīvesvietu** noteiks **automātiski**, kas nozīmē, ka pašvaldības speciālistiem manuāli tas nebūs jāpārbauda
- ☒ LBIS katrs balsotājs varēs **nobalsot par neierobežotu projektu skaitu**, taču par **katru no projektiem – tikai vienu reizi**
- ☐ Balsojuma **rezultātus neapstiprina** ar domes lēmumu

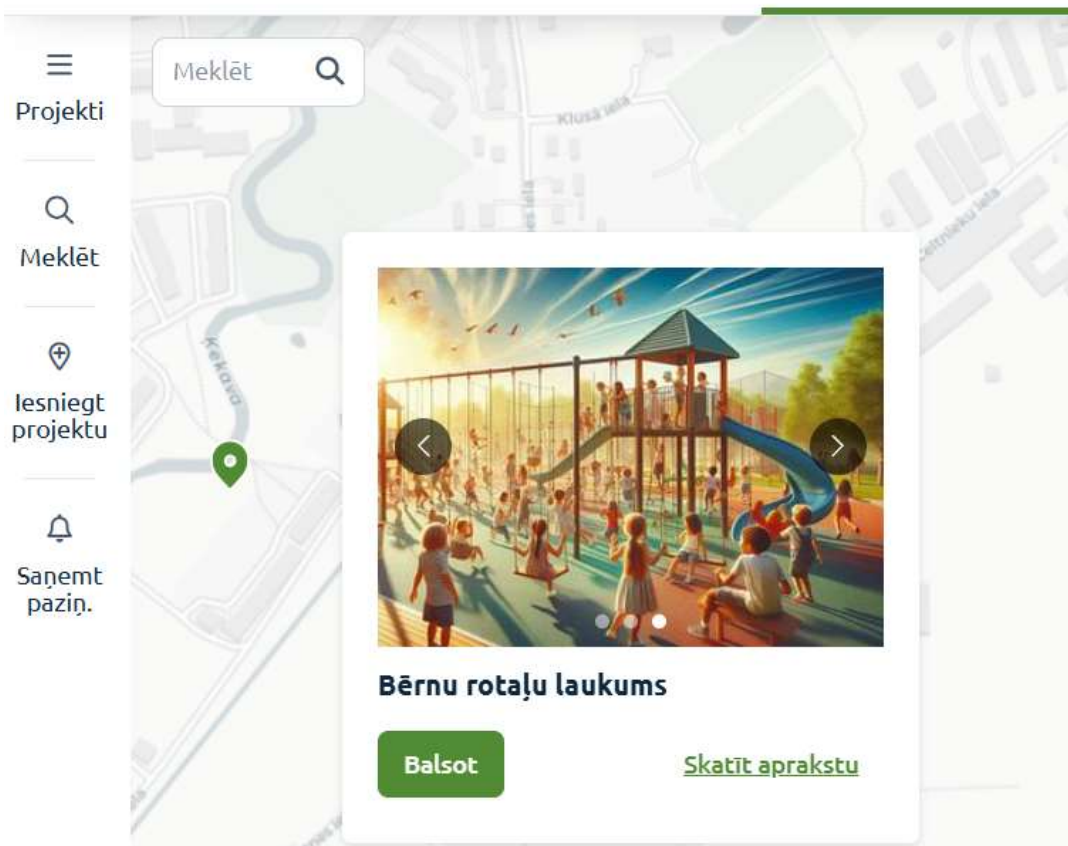

Viedās administrācijas un
reģionālās attīstības
ministrija

GEOLatvija.lv

Teritorijas izmantošana

Līdzdalības budžets

II. Sabiedrības iesaistes rīki Līdzdalības budžets

2024. gada laikā **izveidota līdzdalības budžeta informācijas sistēma** (platforma), ar 2025. gada 1. janvāri **nodrošinot iespēju e-vidē visām pašvaldībām organizēt līdzdalības budžeta projektu ideju konkursus**

PAZIŅOJUMU SAŅEMŠANA

Ienāc GeoLatvija.lv un piesakies paziņojumu saņemšanai par projekta iesniegšanas un balsošanas sākšanos

PROJEKTU IESNIEGŠANA

Ērti iesniedz savu projekta ideju

BALSOŠANA PAR PROJEKTIEM

Nobalso par, Tavuprāt, labākajiem projektiem!

Viedās administrācijas un
reģionālās attīstības
ministrija

II. Sabiedrības iesaistes rīki Līdzdalības budžets

Īstenošana:

- ✓ pašvaldība
- ✓ uzsāk 3 mēnešu laikā pēc konkursa rezultātiem
- ✓ pabeidz 2 gadu laikā

VARAM tīmekļvietnē izveidota atsevišķa sadaļa [Līdzdalības budžets](#), kurā pieejami *informatīvie materiāli, semināru ieraksti, biežāk uzdotie jautājumi*, kā arī cita noderīga informācija, kas saistīta ar līdzdalības budžetu.

Viedās administrācijas un
reģionālās attīstības
ministrija

Paldies par uzmanību!

Marta Bergmane, Pašvaldību departamenta direktora vietniece – Pašvaldību darbības tiesiskā nodrošinājuma nodaļas vadītāja, tālr. 66016720,

marta.bergmane@varam.gov.lv

[Viedās administrācijas un reģionālās attīstības ministrija](#)

